

LILI REFRAIN

Energieke verbinding

Met haar vijfde album 'Mana' vindt de Italiaanse Lili Refrain zichzelf opnieuw uit. Ze vindt inspiratie in Oosterse krijgskunst en combineert dat met bijzondere percussie en zang in een avant-gardistisch geheel. Onderwijl betoont ze eer aan tradities en rituelen en zoekt ze naar verbinding met mens en wereld.

auteur Niels Tubbing beeld Tania Alineri

In 2020 was er met het uitbrengen van de single 'ULU' ineens een teken van leven van de Italiaanse Lili Refrain. Het bleek een voorbode van meer muziek, hoewel de stijl op haar jongste album 'Mana' afwijkt van deze single en van haar eerdere werk. Waar voorheen de gitaar centraal uitgangspunt was voor haar experimentele sonische verkenningen (die uiteenliepen van donkere folk tot psychedelische spacemetal) is dat nu de combinatie van percussie en haar stem. Voor 'Mana' veranderde Lili Refrain haar hele aanpak. "Toen ik in 2007 begon met muziek maken, gebruikte ik alleen maar de elektrische gitaar, en vervolgens ook steeds meer mijn stem. Ik heb mezelf leren spelen vanuit mijn interesse in metal, maar enige tijd geleden begon ik de beperkingen van de gitaar te voelen. Daarom besloot ik me te richten op percussie, zang en synthesizer, wat aanvankelijk nogal een uitdaging was. Ik moest mijn manier van werken in feite deconstrueren en dat resulteerde na een lange reis in 'Mana'. Het is mijn vijfde album, maar het voelt alsof ik opnieuw geboren ben als muzikant en aan een nieuw begin sta."

INTENS

Onlangs waren we tijdens het Roadburn Festival getuige van het resultaat van deze wedergeboorte, toen Refrain het album in zijn geheel speelde. 'Het was een grote eer om daar te mogen spelen. Toen 'ULU' twee jaar geleden uitkwam werd een nummer daarvan opgenomen in de officiële Roadburn-playlist. Dat was al een enorme verrassing. Vervolgens werd ik vorig jaar gevraagd om iets bij te dragen aan Roadburn Redux, de online vervanging van het echte festival, toen dat niet door kon gaan wegens corona. Daar voelde ik me echter niet comfortabel bij. Voor mij staat optreden in het teken van contact maken met mensen, door ze in de ogen te kijken en ze fysiek aan te kunnen raken. De aanwezigheid van publiek is voor mij essentieel. Dus heb ik gevraagd of we op een later moment konden

INTERVIEW

samenwerken: afgelopen april was het eindelijk zover. Dat ik mijn nieuwe album voor het eerst volledig heb kunnen presenteren maakte het extra bijzonder.' Een liveshow van Lili Refrain is op verschillende manieren een intense ervaring. Natuurlijk is daar de muziek zelf, die door de opzwepende percussie en bezwerende zang zorgt voor een hypnotiserende beleving. Daarnaast speelt het visuele aspect een grote rol, zonder dat daar grote schermen of een lading lasers aan te pas komen. Alleen al het aanschouwen van het drumspel van de Italiaanse heeft een betoverende

werking, een muzikale krijgsdans die bezit neemt van de geesten in het publiek. Het voorkomen van Lili Refrain draagt hieraan bij, door de intrigerende grime op haar gelaat. 'In het dagelijks leven draag ik zelden make-up, maar ik vind het heerlijk om het op te hebben als ik op het podium sta. Het is een middel om het personage op het podium te scheiden van de persoon achter de muziek. Op het podium staat Lili Refrain, daarbuiten is het Lili. Het helpt me ook om nog dieper in de muziek de duiken en daardoor een brug te slaan tussen mijn innerlijke emoties en het publiek.'

Je moet verantwoordelijk omgaan met tradities.

AFGROND

De patronen die ze op haar gezicht tekent zijn niet willekeurig en zelfs het materiaal dat ze ervoor gebruikt is betekenisvol. 'De make-up, als je dat zo kunt noemen, die ik gebruik is gemaakt van verbrande *sughero*, kurk. Op Sardinië, een waarlijk magisch en oud eiland, werd kurk vroeger gebruikt in heidense rituelen waarin de wisseling van de seizoenen werd gevierd. Het patroon komt uit een Zuid-Afrikaanse traditie, waarbij een getekende lijn staat voor de maan, die bescherming en begeleiding biedt tijdens reizen of in een oorlog.'

Ook op het album zelf spelen tradities en mythologie een rol. Refrain verwijst met het nummer 'Mami Wata' naar een voodoopriesteres. 'Zij staat symbool voor de godin van de afgrond, een beschermheilige voor reizigers die tot haar bidden voor een veilige overtocht of voor een goede reis naar het hiernamaals in het geval van overlijden.' Het album is wat dat betreft ook een eerbetoon aan migranten die over zee moeten reizen. In Italië komen veel migranten en vluchtelingen aan. Er bestaat veel haat en nijd in onze maatschappij ten opzichte van nieuwkomers, mensen hebben de neiging om grenzen op te trekken en drempels op te werpen voor anderen. Ik vind dat vreemd, uiteindelijk zijn we allemaal kinderen van migranten.'

KRIJGSKUNST

Energie is een groot goed voor Refrain. Haar nieuwe plaat 'Mana' staat geheel in het teken van levensenergie, die overal aanwezig is. 'Ik ben van mening dat je niet lichtzinnig moet omgaan met muziek en tradities,

vanwege de ongelooflijke kracht die ze via rituelen kunnen oproepen. Ik voel een grote verantwoordelijkheid in het omgaan hiermee en probeer zo goed als ik kan deze energie op te roepen en door te geven aan anderen. Het woord 'mana' komt uit het Polynesisch en staat voor een vorm van innerlijke kracht of energie. Niet alleen in mensen, maar ook in dieren en zelfs in objecten en plaatsen. Op traditionele plekken met oude gebouwen kun je bijvoorbeeld een bepaalde energie voelen. Deze energie, dit mana, heeft invloed op het Zijn van mensen.' De pandemie speelde op dit gebied een grote rol in de focus van het album. Refrain is niet iemand die gedijt in isolatie en eenzaamheid. 'Voor mij voelde de opgelegde afstandelijkheid van de coronaperiode als een extra ziekte bovenop de pandemie. Ik ben nogal fatalistisch ingesteld en ga er vanuit dat ik morgen dood kan gaan. Daarom wil ik elke dag zo bewust mogelijk leven en juist contact maken met mensen. Het voelen van hun energie, en het ervaren van de energie van de dingen en plekken in de wereld is voor mij erg belangrijk.'

Zowel de instelling als de manier van spelen van Refrain is verder beïnvloed door kungfu, de eeuwenoude Chinese krijgskunst. 'Ik heb veel geleerd van de discipline die dit vergt. Over mijn eigen innerlijke energie en hoe ik deze op een gebalanceerde manier naar buiten kan brengen. Hierbij moet je aandacht hebben voor alle details in je omgeving, wat hard werken is. Dat is ook waar kungfu voor staat: grote concentratie en toewijding. De titels van de eerste drie nummers op 'Mana' verwijzen naar termen uit kungfu.'

Ik heb veel geleerd van kungfu.

TAIKO

De krijgskunst heeft Refrain ook geleid naar een bijzonder instrument dat centraal staat op haar album. 'Mijn interesse in kungfu zorgde er indirect voor dat ik in aanraking kwam met de *taiko*, een grote, brede trom. Tijdens een grote optocht voor een Chinees nieuwjaarsfestival zag en hoorde ik voor het eerst mensen taiko spelen. Dat had zo'n enorme impact op me! Een instrument dat twee van mijn grote passies combineerde: muziek en gevechtscunst. Ik ben toen meteen op zoek gegaan naar iemand die mij kon leren om de taiko te bespelen en kwam uit bij Rita Superbi. Elke dag ging ik om zes uur 's ochtends, met een grote glimlach op mijn gezicht, naar haar school om me te verdiepen in de taiko. Ik ben er compleet verliefd op geworden. Het bespelen van de taiko heeft overeen-

komsten met hoe men in kungfu gebruik maakt van energie. De kracht en emotie die je meegeeft in het slaan worden direct teruggestuurd door de trommel, waardoor het spelen een soort gevecht met jezelf wordt. Daarbij vertaalt de trommel de energie in muziek, die weer door anderen ervaren kan worden. De eerste keer dat ik naar een taiko-optreden ging moest ik enorm huilen. Het geluid van de taiko ligt dicht bij het kloppen van het hart en het raakt je diep in je buik. Het is een erg fysieke en tegelijk emotionele ervaring.' De taiko speelt dan ook een grote rol op 'Mana', waarop niemand minder dan Rita Superbi, haar taiko-docent, meespeelt. 'Zij is een van de eersten die het instrument naar Italië haalde, nadat ze in de jaren 1980 in Japan bij een bekend taiko-gezelschap in de leer was geweest. Ze is vervolgens in Italië een school gestart aan de hand van haar eigen interpretatie van de taiko. Iedereen die in Italië het instrument bespeelt heeft het bij haar geleerd. Ze is een geweldig persoon en ik ben vereerd dat ze heeft meegewerkt aan het nummer 'Eikyou'.' Helaas konden we op Roadburn geen getuige zijn van Lili Refrains taiko-kunsten, aangezien het te lastig was om het instrument voor gebruik gereed te maken in de korte opbouwtijd die de artieste had. Toch maakte Refrain indruk met haar spel op de reguliere *floor tom* die ze gebruikte, met haar stem en met haar gehele podiumpresentatie. Ze leek zich thuis te voelen. 'Het was zo fantastisch! Eindelijk mocht het allemaal weer. Vanaf het podium contact maken met het publiek, hun energie voelen... Ik hield nog iemands hand vast tijdens een nummer. Ik denk dat we dit uiteindelijk allemaal nodig hebben, deze vorm van magische verbinding met elkaar door middel van muziek. Voor mij is dat een van de belangrijkste rituelen die we als mens hebben en op Roadburn wordt dat gevierd. Het zien van al die blije mensen raakte me. Het was alsof er een wonder geschiedde voor mijn ogen.' ♦

discografie
 // Mana (Subsound Records, 2022)
 // ULU (Subsound Records, 2020)
 // Kawax (Subsound Records, 2013)
 // 9 (Trips Und Träume, 2009)
 // Lili Refrain (Eigen Beheer, 2007)
 // www
 // lilirefrain.bandcamp.com